

VERGİ REKABETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE İÇİN ÇIKARIMLAR

Serap ÜRÜT SAYGIN*

Orçun AVCI**

Öz

Ülkeler, finans ve sermaye akımlarını kendi ülkelerine çekebilmek adına çeşitli vergisel avantajlar aracılığıyla rekabet güçlerini arttırmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda ülkemizde de çeşitli vergisel araçlar ile vergi rekabeti konusunda gerek mevzuatsal gerekse de ekonomik adımlar atılmaya çalışılmaktadır. Çalışmada, atılan adımlar çerçevesinde vergi rekabeti konusu öncelikle teorik kapsamda değerlendirilmektedir. Daha sonra çalışmada 2000 - 2018 yılları arasında OECD ülkeleri için vergi rekabetinin doğrudan yabancı sermaye yatırımları üzerindeki etkisinin panel veri analizi ile tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Analiz sonucunda kurumlar vergisi oranındaki 1 birimlik artışın doğrudan yabancı sermaye yatırım miktarını 0.50 birim azalttığı belirlenmiştir. Bu da, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının vergi rekabeti üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vergi rekabeti, doğrudan yabancı sermaye yatırımları, kurumlar vergisi.

* Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, serap_urut@hotmail.com, Aksaray/Türkiye.

** Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, orcun.avci@outlook.com, Aksaray/Türkiye.

EVALUATION OF TAX COMPETITION: IMPLICATIONS FOR TURKEY

Abstract

Countries have tried to increase their competitiveness through various tax advantages in order to direct financial, and capital flows to their own countries. In this context, both legislative, and economic steps are being taken in our country in terms of tax competition with various tax instruments. In this study, the subject of tax competition, within the framework of the steps taken, is primarily evaluated within the theoretical scope. Then, in the study, it is aimed to determine the effect of tax competition on foreign direct investments for OECD countries between 2000 and 2018 by panel data analysis. As a result of the analysis, it was determined that the 1-unit increase in the corporate tax rate reduced the amount of foreign direct investment by 0.50 units. This is to reveal the effect of foreign direct investment on tax competition.

Keywords: *Tax competition, foreign direct investments, corporate tax.*

1. GİRİŞ

Vergi rekabeti ile ülkeler mobil üretim faktörlerini kendi ülkelerine çekebilmek için daha düşük vergileme ile vergilendirmede birtakım kolaylıklar sağlamaktadır. Ancak bu rekabet neticesinde her zaman pozitif bir biçimde etkilenmeyen ülkeler zaman zaman negatif etkiler ile karşı karşıya kalabilmektedir. Bu negatif etkiler, ülkeler üzerinde kaynakların etkisiz bir biçimde dağılmasına, vergi gelirlerinde istikrarsızlığa, belli üretim faktörleri üzerinde vergi yükünün yoğunlaşmasına sebep olabilmektedir. Bunun yanı sıra hasıl olan bu olumsuz faktörlerin minimize edilebilmesi adına ülkelerin vergilendirme konusunda optimal şeffaflığı sağlaması büyük önem arz etmektedir.

Ülkeler çeşitli vergi politikaları aracılığıyla esas itibariyle doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını ülkelere çekmeye çalışmaktadır. Vergi oranları ve bu

hususdaki vergi teşvikleri de doğrudan yabancı sermayenin yönünü belirleyici temel faktörlerdendir. Vergi rekabeti ortamında ülkeler açısından temel değişken kurumlar vergisi oranları olmakta iken, hedef değişken ise doğrudan yabancı sermaye yatırımları olmaktadır. Çünkü doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını gerçekleştiren çok uluslu şirketler için kurumlar vergisi önemli bir maliyet unsurudur. Ülkemizde de vergi kanunları aracılığıyla vergi rekabetine yönelik çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır.

Çalışmanın amacı, vergi rekabeti konusunda Türkiye’de yapılan düzenlemeler ile gelinen noktanın durum analizinin yapılması ve OECD ülkeleri nezdinde vergi rekabeti ile doğrudan yabancı sermaye yatırımları arasındaki ilişkinin ampirik olarak analiz edilmesidir. Çalışma kapsamında öncelikle vergi rekabetinin kavramsal çerçevesi ve kapsamı yer almıştır. Daha sonra, yararlı ve zararlı vergi rekabeti ayırımına yer verilerek ülkemizde vergi rekabeti kapsamında yer alan düzenlemeler değerlendirilmiştir. Ayrıca, vergi rekabeti açısından doğrudan yabancı sermaye yatırımları incelenmiştir. Son olarak ise, vergi rekabeti ve doğrudan yabancı sermaye yatırımları arasındaki ilişki ampirik olarak analiz edilmiştir.

2. VERGİ REKABETİ KAVRAMI VE KAPSAMI

Esasen vergi rekabeti kavramı eski bir kavramdır. Ancak, bu konuya siyasi ve akademik ilgi daha yenidir. 21. yüzyılda dünya genelinde vergi yükü artış trendine girerken sınır ötesi mobilite kısıtlamaları da artmıştır. Bunun en büyük sebepleri; yüksek tarifeler, katı sermaye kontrolleri ve vergi kaçakçılığıdır. Ancak bu durum 1980’lerde büyük ekonomik entegrasyonun başlamasıyla değişmiştir. Dünya genelinde mobilitenin önündeki engel kalkmıştır (Genschel ve Schwarz, 2011: 340). Sermayenin, malların ve insanların hareketliliğinin arttırılmasında, uluslararası ekonomik entegrasyonun arttırılması, büyük ölçüde vergi

tabanlarının uluslararası mobilitesinin arttırılması manasına gelmektedir (Edwards ve Keen, 1996: 113).

Tüm dünyada meydana gelen küreselleşme, kaynakların uluslararası düzeyde daha mobil hale gelmesine ve vergi rekabeti konusunun, birçok tartışmanın önüne geçmesine neden olmuştur (Goodspeed, 1998: 579). Gelişmeler beraberinde finansal sermayenin ve doğrudan yabancı yatırımların ülkelerarası serbest dolaşımının hızlanması, ulusal ekonomileri doğrudan ve dolaylı yabancı yatırımlardan pay alabilmek adına rekabet içine düşürmektedir. Ülkeler yabancı sermayeyi ülkelerine çekebilmek ve yerli sermayenin yurtdışına çıkmasını önleyebilmek adına birbirleri ile rekabet içine girmektedirler. Bu konudaki rekabet iki taraflı olarak ifade edilmektedir. Rekabetin ilk tarafı, yabancı sermayeye merkez ülkelerden daha yüksek kâr sağlama zorunluluğudur. İkinci tarafı ise, söz konusu kârın diğer ülkelerin sağlayacakları kârdan daha fazla olması konusudur (Muter vd., 2012: 218).

Vergi rekabeti Wilson (1999) tarafından yapılan tanıma göre; mobil üretim faktörlerinin ulusal ekonomiye çekilmesi amacıyla, vergi oranlarının düşürülmesi ve vergisel ayrıcalıklar yoluyla, firma veya mükelleflerin vergi yükünün azaltılması şeklinde tanımlanmıştır (Wilson, 1999: 270). Başka bir tanıma göre vergi rekabeti, *“bir ülkenin bir ekonomik faaliyet üzerindeki vergilendirme yetkisinden, o faaliyetin üzerindeki vergi yükünün diğer ülkelere göre düşük olacak ölçüde kısmen ya da tamamen vazgeçmesi”* durumudur. Bu anlamda vergi rekabeti, bir faaliyeti ülkeye çekme ya da elde tutma çabası şeklinde tanımlanabilir (Canbay, 2009: 132; Barker, 2002: 172). Vergi rekabeti aynı zamanda ekonomik faaliyetteki değişimin, bir faaliyetin yeni ülkeye geldiği vergi tabanını da kaydırıldığı ve yeni ülkenin algılanan fayda için vergilendirmeyi bıraktığı fikrini yansıtmaktadır (Barker, 2002: 172).

Vergi rekabeti için yapılan tanımlar göz önüne alındığında vergi rekabetinin üç unsuru ön plana çıkmaktadır. Bu unsurlardan ilki; vergi rekabetinin, yabancı yatırımları ülkeye çekmeye yönelik bir uygulama olmasıdır. Bu yatırımlar, kişilerin veya firmaların uluslararası rekabet gücünü arttırmaktadır. İkinci unsur, vergi rekabetinin uluslararası rekabeti içermesidir. Üçüncüsü ise, vergi rekabeti ile elde edilecek vergi avantajlarının farklı vergisel teşvikler yardımıyla gerçekleştirilmesidir. Vergisel teşvikler tarihin hemen her çağında tüm ülkelerin vergi sistemlerinde yer almışlardır (Giray, 2005: 95).

Gelişmekte olan ülkelerin yabancı finansal sermaye ve yatırımlara olan ihtiyaçları sebebiyle, daha çok vergi rekabeti içine girdikleri görülmektedir. Bu ülkeler bir taraftan kısa vadeli finansal sermayeyi çekebilmek için menkul kıymet getirileri üzerindeki vergi yükünü, diğer taraftan da doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını (DYSY) teşvik etmek için firmalar üzerindeki nominal ve efektif vergi yüklerini düşürme yarışı içine girdikleri gözlemlenmektedir. Vergi rekabeti ile, vergi gelirlerinde ortaya çıkacak matrah aşınmasına bağlı olarak gelir vergisi ve kurumlar vergisi gelirlerinde azalma beklenirken, tüketim vergileri ile sosyal güvenlik primlerinde artış olacağı beklenmektedir (Muter vd., 2012: 219).

Vergi rekabeti temelde yararlı ve zararlı vergi rekabeti biçimde sınıflandırılmaktadır. Uluslararası ilişkilerde ulus devletlerin önem ve etkisini derinden hissettikleri bir konu olan vergi rekabetinin zararları ve yararları üzerinde yoğun tartışmalar süregelmektedir. Vergi rekabetinin ülke ekonomileri üzerinde yarattığı etkiler açısından lehinde olan görüşler olduğu kadar aleyhinde olan görüşler de söz konusudur. Lehinde olan görüşler yararlı vergi rekabeti, aleyhinde olan görüşler ise zararlı vergi rekabeti başlığı altında yer almaktadır (Canbay, 2009: 135-136).

3. YARARLI VE ZARARLI VERGİ REKABETİ

Özel sektördeki rekabet, kaynakların etkin bir şekilde tahsis edilmesiyle ilişkilidir. Oysa vergi rekabeti, bir devlet kuruluşunun vergi sisteminin, genellikle bir kuruluşun vergi gelirleri üzerindeki etkisi sebebiyle ikinci bir devletin vergi sistemini etkilediğinde ortaya çıkmaktadır. Kamu kesiminde vergi rekabetinin etkili olup olmadığı kullanılan vergi türüne göre de değişmektedir. Vergi rekabeti konusunda önemli çalışmalardan biri Tiebout'un¹ (1956) analizine dayanmaktadır. Çalışma neticesinde yatay vergi rekabetinin, eğer kullanılan vergiler faydalı vergiler ise, kaynakların etkin bir şekilde tahsis edilmesine yol açabileceğini göstermiştir (Goodspeed, 1998: 580).

Vergi rekabeti konusunda yapılan pek çok çalışma bu rekabetin yararlı olduğu görüşünü savunurken, bu görüşün tersini ileri süren birçok çalışma da alan yazında bulunmaktadır. Rekabet, kazanan ve kaybedenlerin olduğu bir yarış niteliği taşıdığından, bu yarışta kazananların sağladığı avantajlar ve kaybedenlerin yüklediği dezavantajlar yer almaktadır. Tarafların elde etmiş oldukları kazanç ve uğradıkları kayıplar vergi rekabetinin yararları ve zararları olarak adlandırılmaktadır (Peker ve Kılıçer, 2014: 167).

Vergi rekabetinin yararları son 30 yıldır göze çarpmaktadır. Dünyadaki serbestleşme ile beraber giderek artan çokuluslu bir ekonomide bir ülkenin sadece kendi ülke vatandaşlarına hitap etmesi değil, diğer ülke vatandaşlarına da hitap etmesi gerekmektedir. Bunun için uluslararası rekabetçi bir vergi sistemine ve dolayısıyla daha verimli ve daha etkin politika uygulamalarına ihtiyaç duyulmaktadır (Teather, 2002: 59).

¹ Ayrıntılı bilgi için bakınız: Tiebout, C. M. (1956). "A Pure Theory of Local Expenditures." *Journal of Political Economy*, 64(5), 416- 424.

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) yararlı vergi rekabeti konusunda tutumu; son yıllarda daha açık ve rekabetçi ortam ile vergi oranlarının düşürülmesi ve son 30 yılda vergi reformlarını karakterize eden vergi tabanlarının genişletilmesi dâhil olmak üzere vergi sistemleri üzerinde birçok olumlu etkisi dikkat çekicidir. Bu gelişmeler kısmen ülkeleri vergi sistemlerini yatırımcılar için daha cazip hale getirmeye teşvik eden rekabetçi güçlerin bir sonucu olarak görülebilir (Teather, 2002: 59). Yararlı vergi rekabeti ile üretim faktörlerinin daha etkin dağılımı ve kullanımı sağlanabilir. Bu durumda dünya genelinde yaşam standardının yükseltilmesi ve refah artışı ortaya çıkacaktır. Bu olumlu gelişmeler politika yapıcıları, kamu harcamalarını makul bir düzeyde olmak şartıyla mümkün olduğunca düşük tutmaya yöneltecektir (Arıkan, 2009: 47).

Bir ülkenin uyguladığı vergi politikasının zararlı vergi rekabetine sebep olduğunu ileri sürebilmek için, bu ülkede uygulanmakta olan vergi sisteminin, başka ülkelerin vergi hasılatını olumsuz yönde etkilemesi gerekmektedir. Zararlı vergi rekabetine neden olan vergi sisteminin özellikleri şu şekilde ifade edilebilir (Pehlivan ve Öz, 2015: 107- 108):

- Gelir üzerinden hiç vergi almamak ya da çok düşük düzeyde vergi almak,
- Kişisel kazançlar ile kurum kazançlarına ilişkin bazı gelir unsurlarının hiç vergilendirilmemesi veya çok düşük düzeyde vergilendirilmesi,
- Kişisel kazançlar ile kurum kazançlarına ilişkin vergi oranlarını başka ülkelere göre daha düşük düzeyde tutmak.

Ülkeler, zararlı vergi rekabeti konusunda vergi tabanlarını diğer ülkelerin zarar verici eylemlerine karşı korumak adına çeşitli önlemler almaktadır. Bu önlemlerin uygulanma şekli ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Bu önlemler, ilgili ülkeler tarafından yapılan tek taraflı veya çift taraflı eylemlerle uygulanmaktadır. Mevcut araçların titiz ve tutarlı bir şekilde uygulanması, zararlı vergi rekabetini

çözme konusunda ciddi bir yol aldırılmaktadır. Ancak bu konuda belli kısıtlar bulunmaktadır. Bir ülkenin vergi makamlarının yetkilerine ilişkin yargı sınırı, bu makamların zararlı vergi rekabetini çözme konusundaki kabiliyetini kısıtlamaktadır. Bir diğeri, bir ülke sakinine belirli zararlı vergi rekabeti biçimlerinin yararlarını etkisiz hale getirecek şekilde vergilendirmenin, mükellefleri dezavantajlı bir rekabete düşürme durumu çıkabilecektir. Ayrıca, zararlı vergi rekabetine karşı önlemlerin etkin bir şekilde uygulanması zorunluluğu, bu durumdan olumsuz etkilenen ülkelere bazı idari maliyetler yüklemektedir. Son olarak ise, koordinasyonsuz tek taraflı tedbirler mükelleflerin maliyetlerini arttırabilecektir (OECD, 1998: 37).

Zararlı vergi rekabeti uygulamaları OECD'nin belirlediği çerçevede, vergi cennetleri ve tercihli vergi rejimleri olarak iki gruba ayrıldığı görülmektedir. Vergi rekabetinin, gerek AB gerekse OECD ülkelerinde oldukça yaygın olduğu göze çarpmaktadır. Zararlı vergi rekabeti ile mücadele hususunda ülkelerin ikili iş birliği dışında küresel bir yaklaşımla alınacak önlemler doğrultusunda giderilebileceği anlayışıyla, AB ve OECD çerçevesinde birtakım çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Özellikle bu konuda OECD'nin önemli çalışmaları olmuştur. OECD 1998'de oldukça geniş kapsamlı bir zararlı vergi rekabeti raporu hazırlanmıştır. Ayrıca, bunu 2000 raporu izlemiştir. Raporlara göre, OECD ülkeleri arasında tekdüze bir vergi uygulaması öngörülmüştür (Giray, 2003).

4. TÜRKİYE'DE VERGİ REKABETİ KAPSAMINDAKİ DÜZENLEMELER

Vergi rekabetinin ana sebebi, sermaye hareketlerinden daha fazla pay alabilmektir. DYSY gittiği ülkelerde olumlu etkiler yaratmaktadır. Bu etkiler, yeni istihdam alanları açma, teknolojileri yenileştirme, ürün kalitesinin ve yelpazesinin arttırılması şeklinde sıralanabilir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler bu olumlu katkılardan daha fazla yararlanmak amacıyla vergi rekabeti çerçevesinde

birbirleriyle yarışmakta ve bu da uluslararası ekonomiye kalite, verimlilik ve etkinlik olarak yansımaktadır (Öz ve Yaraşır, 2009: 33).

Türkiye'nin diğer ülkelerle vergi rekabetine girip girmediğinin tespiti için OECD'nin bu konudaki kriterlerine ve Türk Vergi Sistemi'ndeki değişikliklere bakılması büyük önem arz etmektedir. Üye ülke olarak Türkiye, OECD'nin 1998 yılında başlattığı Zarar Verici Vergi Uygulamaları Forumu'na aktif olarak katılmıştır. OECD'nin yapmış olduğu çalışmalar sonucunda, OECD'nin 2000 yılı raporunda, üye ülkelere ait tercihli rejimler listesinde Türkiye'den iki uygulama yer almıştır. Bunlardan biri İstanbul Kıyı Bankacılığı Rejimi diğeri de Serbest Bölge Uygulamalarıdır. Bu liste yayımlandıktan sonra, Türkiye listede yer alan tercihli vergi rejimi uygulamaları ile ilgili düzenlemelere gitmiştir (Korkmaz, 2015: 144).

4.1. İstanbul Kıyı Bankacılığı Rejimi

Kıyı bankaları, bir ülkenin topraklarında kurulmakla beraber, yurt dışında topladıkları mevduatı yine yurt dışında kullandıran ve dolayısıyla o ülkenin vergi ve bankacılık mevzuatına tabi olmadan faaliyet gösteren bankalardır. Bu bankaların kuruluşu, faaliyetleri, denetlenmesi gibi hususlar iç ekonomik piyasanın gerekleri dikkate alınarak değil, uluslararası ticari gelişmeler ve rekabet şartları dikkate alınarak ayrıca düzenlenmektedir (Canbay, 2009: 145- 146).

Türkiye'de uygulanan vergi rekabetine yönelik araçların başında İstanbul Kıyı Bankacılığı uygulaması gelmektedir. İstanbul Kıyı Bankacılığına ilişkin düzenleme 19 Aralık 1999 tarihli 20730 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan yönetmelik ile belirlenmiştir. İstanbul Kıyı Bankacılığı uygulaması OECD'nin 2000 yılı raporunda da tercihli rejimler arasında yer almıştır. Burada amaç kıyı bankacılığı merkezinde bulunacak bankalara teşvik sağlamak olsa da Türkiye'de hiçbir kıyı bankasının bulunmaması nedeniyle OECD'nin 2004 yılı raporunda da Türkiye'deki Kıyı Bankacılığı uygulamasından bahsedilmemiştir (Didinmez, 2017: 103).

4.2. Serbest Bölge Uygulaması

Genel olarak serbest bölgeler; *“ülkede geçerli ticari, mali ve iktisadi alanlara ilişkin hukuki ve idari düzenlemelerin uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı, sınai ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin tanındığı ve fiziki olarak ülkenin diğer kısımlarından ayrılan yerlerdir”*. Ülkemizde serbest bölgelerin asıl kuruluş amaçları, ihracata yönelik yatırım ve üretimi teşvik etmek, doğrudan yabancı yatırımları ve teknoloji girişini hızlandırmak, işletmeleri ihracata yönlendirmek ve uluslararası ticareti geliştirmektir (Ekonomi Bakanlığı, 2019).

OECD, 2000 yılında yayımladığı raporda tercihli vergi rejimi uygulayanlar listesinde yer alan ülkelerden gerekli düzenlemeleri 2003 yılı sonuna kadar yapmalarını talep etmiştir. Bu doğrultuda, ülkemizde de ticari ve sınai faaliyetlerdeki yoğunlaşmaya bağlı olarak, serbest bölgelerdeki vergi avantajlarının OECD üyesi diğer ülkelerde olduğu gibi makul seviyelere çekilmesi ve sınırlandırılması gündeme gelmiştir (Armağan ve İçmen, 2012: 153). Serbest bölgelerde ticari ve sınai faaliyetler için teşvikler sağlanmaktadır. Serbest bölgelere ilişkin uygulama 3218 sayılı “Serbest Bölgeler Kanunu” kapsamında belirlenmiştir. OECD'nin 2000 yılı raporunda zararlı vergi rekabetine neden olduğu gerekçesiyle uygulamadan kaldırılması istenilen Serbest Bölge Uygulamaları 2004 yılında kaldırılarak serbest bölgelerde de Türk Vergi Mevzuatının ayrıcalıksız bir şekilde uygulanması için gerekli hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Neticede Türkiye, 2006 yılında yayımlanan OECD'nin İlerleme Raporu'nda serbest bölgeler ile ilgili zararlı vergi rekabetine yönelik uygulamalar kapsamından çıkarılmıştır (Didinmez, 2017: 103- 104).

4.3. Vergi Mevzuatında Vergi Rekabetine Yönelik Yapılan Düzenlemeler

Ülkemizde zararlı vergi rekabetiyle mücadele kapsamında, birtakım vergi güvenlik müesseseleri düzenlenerek gerekli uyum 2006 yılında çıkarılan 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile yapılmaya çalışılmıştır. Türkiye'nin de mevzuatsal olarak uyum sağlamaya çalıştığı düzenlemeler kapsamında; transfer fiyatlandırması ve örtülü kazanç dağıtımı, kontrol edilen yabancı kurum kazancı ve vergi cennetlerine yapılan ödemeler için tevkifat düzenlemeleri sayılabilmektedir.

4.3.1. Transfer Fiyatlandırması ve Örtülü Kazanç Dağıtımı

Transfer fiyatlandırması hem mali idareler hem de çok uluslu şirketler için pek çok açıdan 1990'lı yıllardan itibaren önem kazanan bir konudur. Nitekim günümüzde dünya ticaretinin % 60'ının çok uluslu şirketler tarafından gerçekleşiyor olması da bu görüşü doğrulamaktadır. Söz konusu ticaret hacminin yarısı kendi aralarında yani ilişkili kuruluşlar arası ticaret olarak gerçekleştiren çok uluslu şirketler bu özelliklerini birtakım mekanizmalarla avantaja dönüştürmektedirler. Esas olarak transfer fiyatlandırması, bağlı şirketler arasında gerçekleşen bir fiyatlandırma sistemidir. Bu şirketler arasındaki transferlerde uygulanacak fiyat tespitinin bir iktisadi gereklilik olduğu tartışmasızdır. Konuyu vergi idarelerinin takibe almasına ve araştırmasına yol açan etken ise, bu sistemin yanıltıcı amaçlarla kullanılmasından başka bir şey değildir. Şirketler arasındaki fiyatın, vergi kaçırma amacı ile değiştirilmesi halinde hükümetler önemli gelir kayıplarına uğrayacaklardır. Fiyatların iktisadi gereklilik dışında değiştirilmesi vergi kaçırmaktır; yani ülkelerin vergi kanunlarının ihlalidir (Argun ve Uzun, 2017).

Örtülü kazanç dağıtımının ana özelliği, kurumun vergi matrahını azaltan ve aşındıran bir işlem olmasından ötürü kurum kârının buharlaşmasına sebep olmaktadır. Bu işlemlerden ortaklar veya ilişkili kişiler menfaat sağlamaktadır

(Şenyüz vd., 2019: 179). Mükelleflerin vergi matrahlarını vergi oranlarının daha az olduğu ülkelere transfer etmek istemesi, konuyla ilgili vergi idare birimlerinin önlem almak istemesiyle sonuçlanmıştır (Batı, 2015). Burada esas amaç, vergi kayıp ve kaçığının önüne geçilebilmesinin sağlanmasıdır.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 11. maddesinin 1. bendinin c fıkrasına göre, "Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançlar" gider olarak kabul edilmez. İlgili kanunun 13. maddesinin 1. bendine göre, "*Kurumlar, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunursa, kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılır. Alım, satım, imalat ve inşaat işlemleri, kiralama ve kiraya verme işlemleri, ödünç para alınması ve verilmesi, ikramiye, ücret ve benzeri ödemeleri gerektiren işlemler her hal ve şartta mal veya hizmet alım ya da satımı olarak değerlendirilir*". Ancak hem Gelir Vergisi hem de Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yer alan paralel transfer fiyatlandırması düzenlemelerinde ilişkili kişi tanımlaması hususunda sınırlandırma sorunları hâsıl olmaktadır (Pehlivan ve Öz, 2015: 122).

4.3.2. Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı

Kurumlar, kendilerine çok düşük vergi yükü avantajı sağlayan ülkelere (genellikle vergi cenneti² olarak nitelendirilen ülkelere) sermaye ve yatırımlarını yönlendirmeyi tercih etmektedir. Böylelikle, bu ülkelerdeki iştiraklerinden yüksek kârlar elde edebilmektedirler. Bu haliyle kontrol edilen yabancı kurum kazancı, ülkeler arasında "ara istasyon" niteliği kazanmaktadır. Acımasız rekabet ortamında, normal şartlarda vergi ödeyen bir kurum ile avantajlardan yararlanarak vergi ödemeyen bir kurumun rekabet etmesi beklenemez. Yatırım

² Bermuda, Cayman Adaları, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Malta, San Marino vb. yerlerde vergisizlik, bilgi vermezlik, belirsizlik ve faaliyetsizlik söz konusu olmaktadır (Şenyüz vd., 2019: 185).

ve sermaye tercihlerinde bu vergi yükü avantajını önlemek için OECD'nin benimsemiş olduğu kontrol edilen yabancı kurum kazancı müessesesi Türkiye'de de uygulanmaktadır (Şenyüz vd., 2019: 185- 186). Kontrol edilen yabancı kurum kazancının Türkiye'de vergilendirilmesindeki amaç; bazı ülkelerin uyguladığı zararlı vergi rekabeti uygulamalarının Türkiye'de yol açtığı vergi kayıp ve kaçığının önlenilmesidir. Söz konusu müessese zararlı vergi rekabeti uygulayan ülkelere karşı bir savunma aracıdır (Korkmaz, 2015: 151). Diğer ülkeler, mali yapılarının bu durumdan etkilenmesini önlemek adına tedbirler almaktadır. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 7. maddesi ile getirilen düzenleme ile de bu kapsama giren yabancı kurum kazancından hisselerine isabet eden kâr payı, dağıtılmış kabul edilerek Türkiye'deki tam mükellef gerçek kişi ya da kurum ortağının kazancına dâhil edilmekte ve vergilendirilmektedir. Böylelikle, uluslararası vergi uygulamalarındaki gelişmelere paralel olarak, ticari ve sınai mahiyette olmayan yatırımlarını yurt dışında düşük vergi oranlı ülkelere yönlendiren mükellefler ile Türkiye'de yatırım yapan mükellefler arasındaki vergi eşitsizliğinin giderilmesinin hedeflendiği görülmektedir. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 7. maddesi ile de, belirli şartlar altında yurtdışı iştiraklere yatırım yapan mükelleflerin yurtdışı iştirak kârları, fiilen kâr payı dağıtmasa bile vergi uygulamaları açısından dağıtılmış kabul edilmekte ve bu iştiraklerin kazançları Türkiye'de kurumlar vergisine tabi olmaktadır (Öner, 2015: 185 - 186).

4.3.3. Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemeler İçin Tevkifat

Düzenlemeye göre; *“Kazancın elde edildiği ülke vergi sisteminin, Türk vergi sisteminin yarattığı vergilendirme kapasitesi ile aynı düzeyde bir vergilendirme imkânı sağlayıp sağlamadığı ve bilgi değişimi hususunun göz önünde bulundurulması suretiyle Bakanlar Kurulunca ilan edilen ülkelerde yerleşik olan veya faaliyette bulunan kurumlara (tam mükellef kurumların bu nitelikteki ülkelerde bulunan iş yerleri dâhil) nakden veya hesaben yapılan veya tahakkuk*

ettirilen her türlü ödemeler üzerinden, bu ödemelerin verginin konusuna girip girmediğine veya ödeme yapılan kurumun mükellef olup olmadığına bakılmaksızın % 30 oranında vergi kesintisi yapılır” hükmü yer almaktadır (Korkmaz, 2015: 151 - 152).

5. VERGİ REKABETİ AÇISINDAN DOĞRUDAN YABANCI SERMAYE YATIRIMLARININ (DYSY) İNCELENMESİ

Vergi rekabeti tanımlarına dayanarak, vergi rekabetinin birtakım unsurlarından bahsedilir. Bunlardan biri, vergi rekabetinin kişi ve firmaların uluslararası rekabet gücünü artırmalarıdır. Rekabet gücü yükselen kişi ve firmalar yabancı yatırımları ülkeye daha rahat çekebilirler (Öz ve Yaraşır, 2009: 6). Ülkeler vergi rekabetini göz önünde bulundurup daha fazla yabancı sermaye yatırımı çekmek vergi politikasını etkin kullanmak isterler. Bunun için de genellikle bu politika çerçevesinde kurumlar vergisinde indirimler yapılması yoluna giderler (Didinmez, 2017: 107). Vergi rekabetinin yapılması ile hedeflenen temel amacın DYSY’ni arttırmak olduğu dikkate alındığında, bu kavramın ana hatlarıyla incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmanın bu kısmında DYSY ile ilgili vurgular yapılacaktır.

5.1. Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Kavramı ve Kapsamı

DYSY, bir şirketin üretim sürecini, kurulu bulunduğu ülkenin sınırlarının ötesine taşıyarak ana merkezini dışındaki ülkelerde üretim tesisi kurması veya mevcut üretim tesislerini satın alması olarak tanımlanır (Seyidoğlu, 2017: 640). Bir ülkede yerleşik kişilerin diğer bir ülkede bir iş girişiminin veya gerçek mülkün önemli ölçüde mülkiyet ve yönetiminde yer alınması da DYSY olarak ifade edilir (Bal, 1998: 19).

DYSY, yatırımların gerçekleştirildiği ülkeye birçok olumlu etkide bulunmaktadır. Bu nedenle her zaman politika yapıcıların ilgisini çekmiştir. Politika yapıcılar,

ülkelerine daha fazla yatırım çekebilmek için birtakım tedbirler almak ve yasal düzenlemeler üzerinde değişiklikler yaparak rekabetçi olmaya çalışmaktadırlar (Sarısoy ve Koç, 2010: 134). DYSY'nın ülkeye gelmesinin istenmesinin birçok amacı vardır. Bunlar, DYSY ile ülkenin üretim kapasitesinin arttırılabilmesi, yeni teknoloji ve üretim bilgisinin getirilmesi, döviz girişi sağlanması, ihracatın arttırılması, yeni iş olanaklarının ortaya çıkarılabilmesi şeklinde sıralanabilir (Peker ve Kılıçer, 2014: 178). Yani, DYSY gittiği ülkede, yatırımların artması ile birlikte istihdamın artmasını ve elde edilecek vergi gelirlerinde bir artışı beraberinde getirecektir.

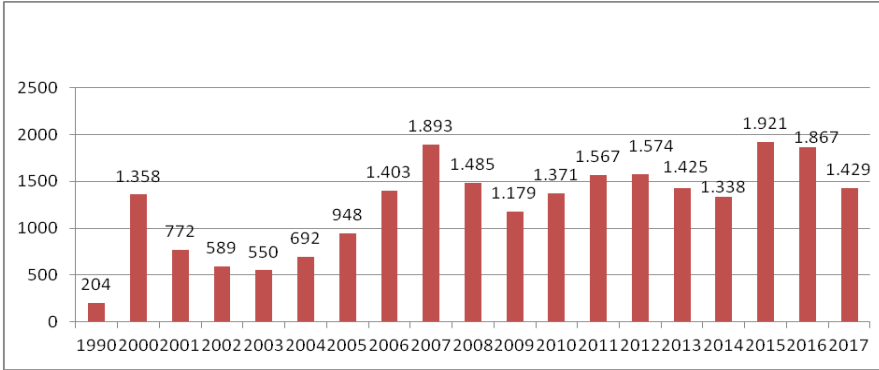
DYSY'nın gittiği ülkeye sağlayabileceği bu avantajlar onun öneminin gittikçe artmasını sağlamaktadır. Özellikle sermaye birikimleri yetersiz olan gelişmekte olan ülkeler için daha fazla önem arz etmektedir. Bu sebeple, bu ülkelerde DYSY çekebilmek için daha fazla çaba sarf edilmektedir. Bu ülkeler genelde kısmi vergi muafiyeti veya verginin indirilmesi, işgücünün yeniden eğitilmesi ve diğer sübvansiyonlar gibi uygulamalara yönelmektedirler (Sarısoy ve Koç, 2010: 135). Oysaki yakın geçmişte birçok ülkede yabancı sermayeye karşı çeşitli engeller söz konusu olmaktadır. Ancak ülkeler yabancı sermayenin anlamının yeni işler, yeni fabrikalar ve teknolojiye erişim olduğunu anladıklarında ona karşı koydukları engelleri azaltma yoluna gitmişlerdir (Edwards ve Ruyg, 2002: 4).

Yabancı sermaye ise; bir ülkeye giderken genelde kâr elde etmek, ucuz hammadde ve işgücü sağlamak, yeni pazarlar elde etmek amacıyla yönelmektedir. Bunun yanında yabancı sermaye ekonomik faktörlerin etkisinde hareket ederek bir başka ülkeye giderken; o ülkenin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal yapısını da dikkate alır. Ekonomik faktörlerin arasında pazar büyüklüğü, yatırımın ihracata elverişli durumda olması, vergi politikalarının kâr maksimizasyonuna imkân vermesi, üretimin pazarlanması, rekabet avantajında öncelik sahibi olması, kâr ve sermaye transferinde yeterli teminatın sağlanması

gibi faktörler önem kazanmaktadır (Minibaş, 1992: 51). DYSY'nın vergiler karşısında esnek oluşu, yabancı sermaye çekmek isteyen ülkeleri bu yatırımlara uyguladıkları vergilerde de birbiriyle rekabete sürüklemektedir. Bu rekabetin yansıtacağı verginin başında ise, kurumlar vergisi gelmektedir. Vergi rekabeti konusunda ülkelerin izleyecekleri politikalar onların yatırımlardan elde edecekleri vergi gelirlerini de etkileyecektir. Eğer vergi oranlarının azalmasına rağmen DYSY artmıyorsa bu vergi gelirlerini olumsuz, artıyorsa olumlu etkilemektedir. Ancak elde edilecek vergi gelirinin de her ülke için aynı olacağını söylemek mümkün değildir. Çünkü bunu etkileyen birçok faktör vardır. Bu faktörler, DYSY'nın gittiği ülkede yaptığı yatırımlar sonrası elde edeceği kârlılık durumu, ürettiği ürünlerin fiyatı, ev sahibi ülkenin sağlayacağı vergi muafiyet ve istisnaları, vergi oranları ve mükellef sayısı olarak sıralanabilir (Sarısoy ve Koç, 2010: 136).

5.2. Dünyada Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının Gelişimi

DYSY'nın başlaması sömürgecilik dönemi gibi oldukça eski tarihlere dayanmaktadır. Ancak ciddi anlamda gelişimi II. Dünya Savaşı sonrasına rastlamaktadır. 1980'li yıllarda başlayan ve 1990'lı yıllarda hızlanan küreselleşme süreci ile birlikte de yabancı sermaye, gelişim sürecini yükseltmeye başlamıştır. Dolayısıyla 1990'lı yıllardan itibaren dünyada DYSY'nın önemi giderek artmıştır (Bayraktar, 2003: 6 - 8). Grafik 1'de, 1990'dan günümüze dünyadaki yabancı sermaye dolaşımı yer almaktadır.

Grafik 1. Dünya'daki Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları (1990-2017) (Milyar \$)

Kaynak: UNCTAD, <https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>, (2019).

Grafik 1 incelendiğinde, 1990 yılında 204 milyar \$ olan DYSY'nın 2000 yılında 1.3 trilyon \$'a yükseldiği görülmektedir. 2000 yılı sonrasında dünyadaki ekonomik koşullara paralel olarak yabancı yatırım miktarında azalmalar gerçekleşmiştir. 2000'li yılların ortalarına kadar yaklaşık 600-700 milyar \$ civarındadır. 2005 yılından itibaren DYSY'nda tekrar bir yükselme trendi yaşanmış ve 2007 yılında 1.8 trilyon \$ gibi önemli bir rakama ulaşılmıştır. Ancak 2007 yılı ile başlayan küresel ekonomik kriz hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeleri önemli ölçüde etkilemiştir. Dolayısıyla, 2008 yılında 1.485 milyar \$ ve 2009 yılında 1.179 milyar \$ olarak gerçekleşen DYSY miktarında önemli bir düşüş göze çarpmaktadır. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Örgütü (UNCTAD) tarafından yayımlanan Dünya Yatırım Raporu'nun verilerine göre; 2017 yılında dünyadaki DYSY dolaşımı bir önceki yıla göre yaklaşık % 16 civarında düşerek 1.42 trilyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu düşüşün temel nedeni olarak İngiltere, ABD ve Avrupa'daki birçok önemli ülkeye giden DYSY'nın yaklaşık olarak % 27 oranında düşmesi gösterilmektedir (YASED, 2018: 6).

5.3. Türkiye'de Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının Gelişimi

Yabancı yatırımlar gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerin oldukça önemsedığı bir konudur. Özellikle tasarruf oranlarının yetersiz olduğu ve cari açık sorunu ile karşı karşıya olan Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için daha da önemlidir (Kızıltoprak, 2018: 154). 24 Ocak 1980 kararları, Türkiye ekonomisi için bir dönüm noktasıdır. Bu kararlar ile birlikte ekonomi politikalarında müdahalelerin minimize edilmesi, serbest piyasa ekonomisinin kurulması ve dünya ekonomik sistemi ile bütünleşme gibi üç ana hedef temel alınmıştır. Bu hedeflerin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için de yabancı sermaye kanunu liberal ve esnek bir yapıya kavuşturulmuştur (Etkin vd., 2000: 64). Ülke ekonomisinin liberal politikalar izlemesi üzerine yabancı sermaye yatırımlarına oldukça ağırlık verilmiştir. Ancak 1980 ve 1990'lı yıllarda yeterli yabancı sermaye çekilememiştir. Çünkü bu dönemlerde Türkiye'de hem ekonomik hem de siyasal anlamda istikrarsızlıklar söz konusuydu. Tablo 1'de, Türkiye'ye 1984-2018 yılları arasında gelen DYSY miktarları verilmiştir.

Tablo 1. Türkiye'ye Gelen Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları (1984-2018)

Yıllar	1984-1994 ort.	1994-2004 ort.	2005	2006	2007	2008	2009	2010
DYSY (milyon \$)	459	1.331	10.031	20.185	22.047	19.851	8.585	9.099
Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
DYSY (milyon \$)	16.182	13.744	13.563	13.337	19.274	13.950	11.546	12.978

Kaynak: TCMB, <https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?/evds/serie>, (2019).

1984 yılından 2004 yılına kadar gelen DYSY miktarı toplam 19 milyar \$ iken, 2005 yılından 2018 yılına kadar gelen DYSY miktarı toplam 204 milyar \$'a ulaşmıştır. Tablo 1 incelendiğinde, özellikle 2000'li yıllarda DYSY girişlerinde yaşanan dikkat çekici artış göze çarpmaktadır. Bu artışın nedenleri arasında, Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinden sonra ekonomik istikrarsızlıkların giderilmesi amacıyla izlenen politikaların başarısı ve makroekonomik göstergelerde düzeltilmeler sayılabilir.

Ayrıca kamu yönetimi, bankacılık ve hukuki altyapıdaki reform nitelikli çalışmalarda oldukça önemlidir (Armağan ve İçmen, 2012: 20). Bununla birlikte gelen DYSY girişlerinde bir istikrar görülmemektedir. Özellikle küresel krizin etkisi ile 2009 yılında ciddi bir düşüş gerçekleşmiştir. 2008 yılında 19.8 milyar \$ olan DYSY 2009 yılında 8.5 milyar \$'a düşmüştür. Bu tarihten günümüze dalgalı bir seyir yaşanmış ve 2018 yılında 12.9 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'de izlenen vergi rekabeti politikaları ile birlikte yabancı sermaye yatırımlarında artışlar yaşandığı söylenebilir. 1980 yılı öncesi Türkiye'ye gelen DYSY ile bu rakamlar kıyaslandığında artışlar oldukça önemlidir.

5.4. Vergi Rekabeti ile Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Edwards ve Rugy'e (2002) göre; vergi oranlarının yüksek olmasının doğrudan yabancı yatırımlar üzerinde olumsuz etkisi bulunmaktadır. Yabancı sermayenin ülkeleri tercih etmesi için vergi rekabeti çerçevesinde, o ülkelerdeki düşük efektif vergi oranları uygulamasına başvurulmaktadır. Ayrıca vergi yükünü düşürmek için vergisel teşvik uygulamaları da yapılmaktadır. Artan yabancı sermayeye ev sahibi olabilen ülkeler yararlı vergi rekabeti kapsamında bundan fayda sağlarlar. Rekabete dayanamayan ülkeler ise, haksız vergi rekabeti kapsamında zarara uğrarlar (Kargı ve Yayğır, 2016: 4). 1980'li ve 1990'lı yıllarda gelişmiş ülkelerde vergi politikalarında önemli değişikliklere gidilmiştir. Birçok ülkede kurumlar ve gelir vergisi oranlarında aşağı yönlü hareket söz konusu olmuştur. Daha fazla DYSY çekebilmek için kurumlar vergisi oranlarının düşürülmesi gelişmekte olan ülkelerde daha sık görülmektedir (Öz ve Yaraşır, 2009: 11).

DYSY'nın ülkelere gelmesi için, ülkeler birbirleriyle vergi rekabeti kapsamında daha çok yarışır hale gelmişlerdir. Bunun temel nedeni, ülkelerin serbest piyasa ekonomisine geçmeleri ve bununla birlikte DYSY'nı ülkelere çekmek için daha aktif politikalar izlemeleridir. Ayrıca 1970'lerden itibaren OECD ülkelerinde

verimlilik düşüşlerinin görülmesi ve stagflasyonist bir ortamın yaşanması sonucu, 1980'lerden itibaren OECD'de ticaretin ve sermayenin serbestleşmesi şeklinde politikalar izlenmeye başlanmıştır (Şişman ve Öztürk, 2010: 56). Tablo 2'de, 1985'ten günümüze OECD ülkelerinde uygulanan kurumlar vergisi oranları gösterilmektedir.

Tablo 2. OECD Ülkelerinde Uygulanan Kurumlar Vergisi Oranları (%)

	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2018	1985 - 2018 % değişim
Avustralya	46	39	36	34	30	30	30	30	-34,8
Avusturya	55	30	34	34	25	25	25	25	-54,5
Belçika	45	41	39	39	33	33	33	29	-35,6
Kanada	36	28	28	29,1	22,1	18	15	15	-58,3
Şili	-	-	-	15	17	17	22,5	25	
Çekya	-	-	41	31	26	19	19	19	
Danimarka	50	40	34	32	28	25	23,5	22	-56
Estonya	-	-	-	26	24	21	20	20	
Finlandiya	43	25	25	29	26	26	20	20	-53,5
Fransa	50	37	33,3	37,8	34,9	34,4	38	34,4	-31,1
Almanya	56	50	45	42,2	26,4	15,8	15,8	15,8	-71,7
Yunanistan	49	46	35	40	32	24	29	29	-40,8
Macaristan	-	40	18	18	16	19	19	9	
İzlanda	-	-	-	30	18	18	20	20	
İrlanda	50	43	38	24	12,5	12,5	12,5	12,5	-75
İsrail	-	36	37	36	34	25	26,5	23	
İtalya	36	36	37	37	33	27,5	27,5	24	-33,3
Japonya	43,3	37,5	37,5	30	30	30	23,9	23,2	-46,4
Kore	-	-	-	28	25	22	22	25	
Letonya	-	-	-	25	15	15	15	20	
Litvanya	-	-	25	24	15	15	15	15	
Lüksemburg	40	34	33	31,2	22,9	21,8	22,5	19,3	-51,9
Meksika	42	36	34	35	30	30	30	30	-28,6
Hollanda	43	35	35	35	31,5	25,5	25	25	-41,9
Y. Zelanda	45	33	33	33	33	30	28	28	-37,8
Norveç	29,8	29,8	19,8	28	23,8	28	27	23	-22,8

Polonya	-	-	40	30	19	19	19	19	
Portekiz	45	36,5	36	32	25	25	28	30	-33,3
Slovakya	-	-	40	29	19	19	22	21	
Slovenya	-	-	-	25	25	20	17	19	
İspanya	35	35	35	35	35	30	28	25	-28,6
İsveç	52	40	28	28	28	26,3	22	22	-57,7
İsviçre	9,8	9,8	9,8	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	-13,3
Türkiye	45	45	45	33	30	20	20	22	-51,1
İngiltere	40	34	33	30	30	28	20	19	-52,5
ABD	46	34	35	35	35	35	35	21	-54,3
OECD Ort.	42,4	35,2	33,3	30,2	25,5	23,3	22,9	21,9	-48,4

Kaynak: OECD, Tax Database,

https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=TABLE_II1#, (2019).

Tablo 2 incelendiğinde, ülkelerin yabancı sermaye çekmek için kurumlar vergisi oranlarında ciddi adımlar attığı görülmektedir. Birçok ülkede kurumlar vergisi oranlarında azalış gerçekleşmiştir. Özellikle, İrlanda’da kurumlar vergisi oranında hızlı bir azalış yaşanmıştır. İrlanda, kurumlar vergisi oranını 1985 yılında %50’den 1995 yılında %38’e indirmiş, 2015 yılı için bu oran %12,5 olmuş ve 2018’de %12,5 olarak devam etmektedir. 1985- 2018 döneminde vergi oranları İrlanda’da %75 azalmıştır. Kurumlar vergisi oranının düşüş gösterdiği ülkeler arasında İrlanda’dan sonra, en fazla oranını düşüren ülke yaklaşık %72’lik bir azalış ile Almanya’dır. Türkiye ise, kurumlar vergisi oranını 1985- 2018 yılları arasında %51,1 oranında azaltmıştır. Türkiye’deki %51’lik kurumlar vergisi oranında meydana gelen azalış, vergi rekabeti açısından olumlu bir adım olarak değerlendirilebilir. Kurumlar vergisinde %50’nin üzerinde azalış sağlayan diğer ülkeler ise, Avusturya, Kanada, Danimarka, Finlandiya, Lüksemburg, İsveç, İngiltere ve ABD’dir. Vergi rekabeti çerçevesinde, yabancı sermaye yatırımlarının artmasında vergi oranlarının düşük olması oldukça önemlidir. Ülkelerin 2018 yılı kurumlar vergisi oranları incelendiğinde, bu oranın %20’nin altına indirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

OECD ülkelerinde uygulanan kurumlar vergisi oranı 1985- 2018 yılları arasında incelendiğinde; OECD ülkeleri ortalamasının 1985 yılında %42,4 iken, 2018 yılında %21,9 seviyelerine indiği görülmektedir. 1985- 2018 yılları arasında kurumlar vergisinde %48,4 oranında değişim gerçekleşmiştir. 1985- 2018 yılları arasındaki kurumlar vergisi oranındaki azalış vergi rekabeti açısından ülkelerin aktif bir rekabet uygulaması içinde olduğunu göstermektedir.

6. VERGİ REKABETİ- DYSY ARASINDAKİ İLİŞKİNİN AMPİRİK ANALİZİ

Ülkelerin DYSY'ları çekmelerinde önemli etkenlerden biri vergi oranlarıdır. Çalışmada ülkelerin vergi rekabeti ile DYSY arasındaki ilişki analiz edilerek bu etkinin seviyesi saptanmaya çalışılacaktır.

6.1. Model ve Veri Seti

Çalışma kapsamında OECD ülkeleri için 2000 - 2018 yıllarını kapsayan bir analiz yapılmıştır. Çalışmada kullanılan verilere OECD (<https://www.oecd.org/tax/tax-policy/tax-database/>) ve Dünya Bankasının (<http://data.worldbank.org/>) veri tabanlarından erişilmiştir. Vergi rekabeti ile DYSY arasındaki ilişkiyi saptayabilmek için çalışmada DYSY (FDI - milyon \$) bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Kurumlar vergisi oranları (CIT), kişisel gelir vergisi oranları (PIT), GSYİH (GDP - 2010 sabit fiyatlarla milyon \$) ve ticari açıklık (TO - ihracat/GDP - %) parametreleri de modele bağımsız değişken olarak dahil edilmiştir. Ekonometrik analizde Stata 14 ve E-views 9 paket programları kullanılmıştır. Çalışmada değişkenlere ait veriler logaritmik formda analize dahil edilmiştir. Çalışmanın modeli aşağıdaki gibi yazılabilir:

$$\ln \text{FDI}_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \ln \text{CIT}_{it} + \alpha_2 \ln \text{PIT}_{it} + \alpha_3 \ln \text{GDP}_{it} + \alpha_4 \ln \text{TO}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

α değişkenlerin duyarlılıklarını ve ε_{it} hata terimini göstermektedir. Analiz sonucunda modelde ele alınan kurumlar vergisi, kişisel gelir vergisi değişkenlerine ait katsayıların negatif, GSYİH ve ticari açıklık değişkenlerinin katsayıları ise pozitif olması beklenmektedir.

Vergi rekabetine ilişkin alan yazını incelendiğinde, DYSY ile kurumlar vergisi oranları arasında negatif yönlü bir ilişkinin ön plana çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla vergi rekabetini sağlayabilmek adına vergi oranlarının düşürülmesi ve çeşitli düzenlemelerin yapılması söz konusu olmaktadır. Bu düzenlemelerin ve vergi oranlarındaki düşüşün sonucunda ülkeye gelen DYSY miktarında artışlar beklenmektedir. Bu çalışmanın temel hedefi de, DYSY ile kurumlar vergisi oranları arasındaki negatif yönlü ilişkinin varlığını ortaya koyabilmektir.

6.2. Yöntem ve Analiz Sonuçları

Ekonometrik çalışmalarda, bazen zaman kesiti bazen de yatay kesiti hedefleyen çalışmalar söz konusudur. Ancak, 2000'li yıllardan itibaren analizlerde hem zaman hem de yatay kesit boyutunu bir arada kullanabilen panel veri çalışmaları ön plana çıkmaya başlamıştır. Panel veri analizi ile yatay kesite ait gözlemler belli bir zaman dönemi için birlikte kullanılabilir (Baltagi, 2002: 3). Panel veri modeli aşağıdaki şekilde yazılabilmektedir (Yerdelen Tatoğlu, 2018: 4- 5).

$$Y_{it} = \alpha_{it} + \beta_{it}X_{it} + u_{it} \quad i=1, \dots, N; t=1, \dots, T \quad (2)$$

Denklem 2'de Y bağımlı değişkeni, X bağımsız değişkeni, α sabit katsayısını, β eğim katsayısını ve u hata terimini ifade etmektedir. Burada t ile zaman ve i ile birimler gösterilmektedir. Panel veri analizinde sabit ve eğim parametreleri hem birimlere hem de zamana göre değerler almaktadır.

Panel veri analizinde ilk olarak uygun panel veri modelinin seçimi yapılmıştır. Daha sonra değişen varyans, otokorelasyon ve yatay kesit bağımlılığı testleri

uygulanmıştır. Panel birim kök testi yapılarak değişkenlerin durağanlıkları incelenmiştir. Son olarak ise, seçilen panel modeli doğrultusunda regresyon analizi uygulanmıştır.

Panel veri modellerinde, klasik modelin geçerliliğini yani birim veya zaman etkilerinin olup olmadığı çeşitli testlerle saptanmaktadır. Breusch - Pagan (1980), rassal etkiler modeline karşı havuzlanmış En Küçük Kareler (EKK) modelinin uygun olup olmadığını diğer bir deyişle bireysel heterojenliğin olup olmadığını test etmek için, havuzlanmış EKK modelinin kalıntılarına dayanan Lagrange Çarpanı (LM) testini geliştirmişlerdir. Bu testte, rassal birim etkilerin varyansının sıfır olduğu hipotezi ($H_0 = \delta_{\mu}^2 = 0$) test edilmektedir. Eğer H_0 hipotezi reddedilirse birim etkilerin varlığı kabul edilir ve klasik modelin uygun olmadığı söylenebilir (Meder Çakır ve Küçükkaplan, 2012: 76). Tablo 3'te Breusch - Pagan LM test sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 3. Breusch - Pagan LM Test Sonuçları

$H_0 =$ Birim etkinin varyansı sıfıra eşittir.

Ki - kare İstatistiği: 926.23 Olasılık değeri: 0.000

Breusch - Pagan LM test sonuçları Tablo 3'te incelendiğinde, olasılık değeri 0.000 iken Breusch - Pagan ki - kare değeri 926.23 olarak saptanmıştır. Olasılık değeri 0.05'ten küçük olduğu için H_0 hipotezi reddedilmektedir. Diğer bir ifadeyle, modelde birim etkilerinin varyansları sıfırdan farklıdır ve birim etkiler bulunmaktadır. Dolayısıyla modelin havuzlanmış EKK yerine rassal etkiler modeli ile tahmin edilmesi gerekmektedir.

Birim etkilerinin varlığı ortaya konulduğunda bu etkilerin sabit mi yoksa rassal mı olduğuna karar verilmesi gerekmektedir. Bu amaçla Hausman testi ile sabit veya rassal etkiler test edilmiştir. Tablo 4'te Hausman test sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. Hausman Test Sonuçları

H_0 = parametreler arasındaki fark sistematik değildir.

	Ki - kare ist.	Serbestlik derecesi	Olasılık
Kesitler - arası rassal	7.21	4	0.0566

Tablo 4'te test istatistiği, parametre sayısına eşit (4) serbestlik dereceli ki - kare tablosu ile değerlendirilmiştir. Hausman test sonucuna göre olasılık değeri 0.05'ten büyüktür. Dolayısıyla parametreler arasındaki farkın sistematik olmadığı şeklindeki H_0 hipotezi reddedilmemektedir. Bu durumda panel veri modelinin tahmininde rassal etkiler modelinin kullanılması uygundur.

Analize rassal etkiler modeli ile devam edileceği belirlendikten sonra temel ekonometrik varsayımlar test edilmiştir. Test sonucunda rassal etkiler modelinin otokorelasyon, değişen varyans ve korelasyon sorununun varlığı tespit edilmiştir. Analiz edilen modelde değişen varyans ve/veya otokorelasyon sorunlarına rastlanması durumunda hata teriminin varyans kovaryans matrisi birim matrise eşit olmamaktadır. Bu durum modelin tahminini etkilememekle birlikte tutarsızlığa neden olabilmektedir. Dolayısıyla bu sorunlar söz konusu olursa model uygun tahmin yöntemleriyle analiz edilmelidir. Çalışmada model White tahmincisi ve AR(1) kalıntılı doğrusal regresyon modeli ile değişen varyans, korelasyon ve otokorelasyon sorunlarından arındırılarak tahmin edilmiştir. Tablo 5'te rassal model tahmin sonuçları verilmektedir.

Tablo 5. Rassal Model Tahmin Sonuçları

Bağımlı Değişken: lnFDI			
Değişkenler	Katsayı	St hata	Olasılık
lnCIT	-0.506	0.264	0.003
lnPIT	0.365	0.287	0.204
lnGDP	1.002	0.087	0.000
lnTO	1.043	0.235	0.000
c	-7.8122	3.1265	0.012

R²: 0.55 F-istatistiği (Olasılık): 0.000
 Bhargava vd. DW: 1.4109876

Tablo 5'te rassal model tahmin sonuçlarına göre, vergi rekabetini etkileyen kurumlar vergisi değişkeninin DYSY üzerindeki etkisi, negatif ve istatistiki olarak anlamlıdır. Diğer değişkenler sabitken, kurumlar vergisi oranındaki % 1'lik artış DYSY miktarını 0.50 birim azaltmaktadır. Ticari açıklık oranındaki % 1'lik artış DYSY miktarında 1.04 birimlik ve GSYİH'daki % 1'lik artış DYSY miktarında 1 birimlik bir artış sağlamaktadır. Kişisel gelir vergisi değişkeni ise istatistiki olarak anlamsız çıkmıştır. Modelin R² değeri de 0.55 olarak bulunmuştur.

7. TARTIŞMA ve SONUÇ

Vergi rekabetinin ortaya çıkmasında etkili olan temel faktör olarak küreselleşme ile birlikte üretim faktörlerinin ve aktörlerin yer değiştirmesi sayılabilmektedir. Küreselleşme sürecinde üretim faktörlerinin akışkanlığı hız kazanmış ve bu yönde uygulanan ekonomi politikaları, özellikle de vergi politikaları, yeniden gözden geçirilir bir hale gelmiştir. Bu kapsamda doğrudan yabancı yatırımlar başta olmak üzere, nitelikli işgücü, finansal sermaye gibi hareketli üretim faktörlerinin önemi artmış ve ülkeler söz konusu faktörleri çekebilmek için vergi sistemlerinde teşvik edici düzenlemelere yer vermişlerdir. Ülkemiz de bunun üzerine çeşitli düzenlemeler yapan ülkeler arasında yer almaktadır. Artan vergi rekabeti

ortamında ülkeler, DYSY'ların önündeki engelleri kaldırarak, ekonomik ve politik riskleri de bu doğrultuda minimize etmeye çalışmaktadırlar. Bu bakımdan yatırım ortamı iyileştirilerek, yabancı yatırımcı açısından daha cazip bir yatırım ortamı oluşturulması hedeflenmektedir. Dolayısıyla bu gibi teşvik edici ve önleyici politikalar, ülkelerin rekabet güçlerinin artmasına ve sermaye transferlerinin hız kazanmasına imkân sağlamaktadır.

Hükümetler, vergi rekabeti doğrultusunda daha etkin politikalar izlemeye mecbur kalarak gerek kamu harcamalarında verimliliğin gerekse de aşırı vergi yükünün minimize olması için çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu doğrultuda vergi kanunları da ülkeye yatırımı çekebilmek adına önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde de bu kapsamda transfer fiyatlandırması ve örtülü kazanç dağıtımı, kontrol edilen yabancı kurum kazancı, vergi cennetlerine yapılan ödemeler için tevkifat uygulamaları yer almaktadır. Aynı zamanda bu mevzuatsal düzenlemelerin yanında İstanbul Kıyı Bankacılığı Rejimi ve Serbest Bölge Uygulaması da bulunmaktadır. Türkiye'de de vergi rekabetine yönelik pek çok uygulamaya başvurulduğu gözlemlenmektedir. Bu uygulamalarla birlikte vergi oranlarında meydana gelen değişimlerle ülkeler, DYSY'ları kendi ülkelerine çekmeye çalışmaktadır.

Vergi rekabeti çerçevesinde ülkelerin kurumlar vergisi oranlarında düzenlemelere gittiği görülmektedir. Çalışmada, 1980'lerden günümüze kurumlar vergisi oranlarındaki değişim OECD ülkeleri çerçevesinde incelenmiştir. Kurumlar vergisi açısından ülkelerin genelde azalış yönünde politika izlediği görülmüştür. 1985-2018 dönemi için değerlendirildiğinde, kurumlar vergisinde en fazla azalış gerçekleştiren ülke %75 azalış ile İrlanda'dır. İrlanda'yı %72'lik bir azalış ile Almanya takip etmektedir. 1985-2018 yılları arasında kurumlar vergisi oranındaki azalış Türkiye için %51,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu %51'lik azalış Türkiye'nin kurumlar vergisi için, vergi rekabeti açısından olumlu olarak düşünülmelidir.

Yapılan vergi oranlarındaki düzenlemelerde temel amaç sermaye faktörünün, her ülke için cazip bir faktör olması ve ülkelerin bu faktörü ülkelerine çekmeye çalışması olmaktadır. Bu çalışmada da vergi rekabeti ile DYSY arasındaki ilişkinin tespit edilmesi için panel veri modeli ile analiz yapılmıştır. Analiz sonucunda kurumlar vergisi oranındaki %1'lik artış DYSY miktarını 0.50 birim azaltmaktadır. Ticari açıklık oranındaki %1'lik artış DYSY miktarında 1.04 birimlik ve GSYİH'daki %1'lik artış DYSY miktarında 1 birimlik bir artış sağlamaktadır. Kişisel gelir vergisi değişkeni ise istatistiki olarak anlamsız çıkmıştır.

Doğrudan yabancı yatırımların ülkelere gitmesinde önemli olan ekonomik ve siyasal kriterler sabit varsayıldığında, vergi rekabeti açısından kurumlar vergisi oranlarındaki değişimler oldukça önemlidir. Türkiye için DYSY'nı arttırabilmek adına vergi oranlarındaki yapılan değişikliklere ilaveten bazı vergi uygulamalarının da olması önem arz etmektedir. Örneğin başvurduğumuz vergi cennetleri, tercihli vergi rejimleri ve kıyı bankacılığı gibi uygulamalar bunların başında gelmektedir. Ayrıca, yabancı sermaye yatırımlarından daha çok pay alabilmek adına vergi tatili uygulaması da bir araç olarak kullanılabilir. Her ne kadar bazı uygulamalarla vergi tatiline başvurulduğu gözlemlense de bu daha sistematik bir şekilde yapılabilir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin bu tip uygulamalara aktif olarak yer verdiği göze çarpmaktadır. 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile yapılan düzenlemelerle vergi tabanını korumanın amaçlandığı dikkat çekmektedir. Ancak, vergi rekabetinin ülkeler arasında aşırı şiddetlenmesi neticesinde vergi tabanlarında ciddi bir aşınma da söz konusu olabilecektir. Ayrıca, iktisadi açıdan görece güçsüz ülkeler rekabetçi uygulamalara çok daha fazla yönelebileceğinden ötürü asimetrik bir rekabette ortaya çıkabilecektir. Ancak vergi rekabetinin ülkeler açısından sınırsız olamayacağı da unutulmamalıdır. Aksi takdirde, ciddi bir zararlı vergi rekabeti ile karşı karşıya kalınacaktır. Ülkemizde, yeni vergisel teşviklerle ya da mevcut teşviklerin rekabet gücünü arttıracak biçimde yeniden

revize edilmesiyle, yatırımların hacim ve miktarında daha olumlu gelişim sağlanabilecektir.

KAYNAKÇA

- Argun, D. ve Uzun, S. (2017). "Transfer Fiyatlandırmasının Önemi ve Kullanım Zorunluluğu." *Yaklaşım Dergisi*, 290(2), <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=29524>, 17 Haziran 2019 tarihinde Yaklaşım'ın veritabanından alınmıştır.
- Arıkan, A. N. (2009). "Vergi Baskısı Endeksi ve OECD'nin Zararlı Vergi Rekabeti ve Vergi Cennetleri ile Mücadelesi." *Vergi Dünyası Dergisi*, 339(11), 45-53.
- Armağan, R. ve İçmen, M. (2012). "Vergi Rekabeti ve Türkiye'ye Yansıması." *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 17(2), 145-172.
- Bal, H. (1998). *Gelişme Sürecinde Dış Finansman Kullanımı ve Türkiye*, Ankara: Hazine Müsteşarlığı Araştırma-İnceleme Dizisi, 16.
- Baltagi, B. H. (2002). *Recent Developments in the Econometrics of Panel Data*. Volumes I and II, Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Barker, W. B. (2002). "Optimal International Taxation and Tax Competition: Overcoming the Contradictions." *Northwestern Journal of International Law & Business*, 22(2), 161-217.
- Batı, M. (2015). "Transfer Fiyatlandırması Hakkında Ne Biliyoruz?-I." *Yaklaşım Dergisi*, 270(6), <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=27327>, 18 Haziran 2019 tarihinde Yaklaşım'ın veritabanından alınmıştır.
- Bayraktar, F. (2003). *Dünyada ve Türkiye'de Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları*, Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., Genel Araştırmalar, GA/03-1-1.
- Canbay, T. (2009). *Dünyada Vergileme Anlayışındaki Değişim (Antikçağdan Günümüze)*. 1. Baskı, Bursa: Dora Basım Yayın Dağıtım.
- Didinmez, İ. (2017). "Vergi Rekabeti ve Türkiye'de Vergi Rekabetine Yönelik Hukuki Düzenlemeler." *Vergi Sorunları Dergisi*, 345(6), 97-112.

- Edwards, C. ve Rugy, V. D. (2002). "International Tax Competition: A 21 st-Century Restraint on Government." *Policy Analysis*, 431.
- Edwards, J. ve Keen M. (1996). "Tax Competition and Leviathan." *European Economic Review*, 40, 113-134.
- Ekonomi Bakanlığı (2019). *Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü*. https://ticaret.gov.tr/data/5b9b61fc13b8761cc09f9b92/genel_bilgi.pdf, 16 Haziran 2019 tarihinde Ticaret'in veritabanından alınmıştır.
- Etkin, L. P., Helms, M. M., Turkkan, U. ve Morris, D. (2000). "The Economic Emergence of Turkey." *European Business Review*, 12(2), 64-75.
- Genschel, P. ve Schwarz, P. (2011). "Tax Competition: A Literature Review." *Socio-Economic Review*, 9, 339-370.
- Giray, F. (2003). "Zararlı Vergi Rekabeti ve Etkileri." *Vergi Dünyası Dergisi*, 260(4), <http://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/3860>, 15 Haziran 2019 tarihinde Vergi Dünyası'nın veritabanından alınmıştır.
- Giray, F. (2005). "Küreselleşme Sürecinde Vergi Rekabeti ve Türkiye." *Akdeniz İİBF Dergisi*, 9, 93-122.
- Goodspeed, T. J. (1998). "Tax Competition, Benefit Taxes and Fiscal Federalism." *National Tax Journal*, 51(3), 579-586.
- Kargı, V. ve Yayğır, T. (2016). "Küreselleşme, Vergi Rekabeti ve Türkiye'de Vergi Yükü." *International Journal of Public Finance*, 1(1), 1-22.
- Kızıltoprak, Ö. (2018). "Vergi Rekabetinde Hedef Değişken ve Modern Rekabeti Teknikleri." *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 143-157.
- Korkmaz, M. (2015). "Uluslararası Vergi Rekabeti ve Türkiye'nin Durumu." *Vergi Sorunları Dergisi*, 322(7), 140-153.
- Meder Çakır, H. ve Küçükkaplan, İ. (2012). "İşletme Sermayesi Unsurlarının Firma Değeri ve Karlılığı Üzerindeki Etkisinin İMKB'de İşlem Gören Üretim

- Firmalarında 2000 – 2009 Dönemi İçin Analizi.” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (53), 69-85.
- Minibaş, T. (1992). *Az gelişmiş Ülkelerde Kalkınmanın Finansman Politikaları ve Türkiye*. İstanbul: Der Yayınları.
- Muter, N. B., Çelebi, A. K. ve Sakınç, S. (2012). *Kamu Maliyesi*. 4. Baskı, Manisa: Emek Matbaası.
- OECD (1998). *Harmful Tax Competition An Emerging Global Issue*. Paris.
- OECD (2019). *Tax Database*,
https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=TABLE_I1#, 15 Mayıs 2019 tarihinde OECD'nin veritabanından alınmıştır.
- Öner, E. (2015). *Türk Vergi Sistemi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı.
- Öz, E. ve Yaraşır, S. (2009). Global Bir Kavram: Vergi Rekabeti. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*, 52. Seri, Prof. Dr. Şerafettin Aksoy'a Armağan, 1-40.
- Pehlivan, O. ve Öz, E. (2015). *Uluslararası Vergilendirme*. Celepler Matbaacılık.
- Peker, İ. ve Kılıçer, E. (2014). “Türkiye Boyutu ile Vergi Rekabeti.” *Vergi Sorunları Dergisi*, 307(4), 165-186.
- Sarısoy, İ. ve Koç, S. (2010). “Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının Kurumlar Vergisi Gelirleri Üzerindeki Etkisinin Ekonometrik Analizi.” *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 134(36), 133-153.
- Seyidoğlu, H. (2017). *Uluslararası İktisat Teori, Politika ve Uygulama*. Geliştirilmiş 21. Baskı, İstanbul.
- Şenyüz, D., Yüce, M. ve Gerçek, A. (2019). *Türk Vergi Sistemi*. 16. Baskı, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Şişman, M. ve Öztürk, O. (2010). “Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve Uluslararası Vergi Rekabeti: Bir Literatür Araştırması.” *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, XXIX(II), 47-75.

- TCMB (2019). <https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?/evds/serie>, 5 Mayıs 2019 tarihinde TCMB'nin veritabanından alınmıştır.
- Teather, R. (2002). "Harmful Tax Competition." *Economic Affairs*, 22(4), 58-63.
- Tiebout, C. M. (1956). "A Pure Theory of Local Expenditures." *Journal of Political Economy*, 64(5), 416-424.
- UNCTAD (2019). <https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>, 12 Mayıs 2019 tarihinde UNCTAD'ın veritabanından alınmıştır.
- Wilson, J. D. (1999). "Theories of Tax Competition." *National Tax Journal*, 52(2), 269-304.
- World Bank (2020). <https://data.worldbank.org/>, 14 Mayıs 2020 tarihinde WB'nin veritabanından alınmıştır.
- YASED (2018). *YASED, Uluslararası Doğrudan Yatırımlar 2017, Yılısonu Değerlendirme Raporu*, İstanbul: YASED Yayınları.
- Yerdelen Tatoğlu, F. (2018). *Panel Veri Ekonometrisi: Stata Uygulamalı*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Countries go into a race with tax competition. Countries that are mainly trying to attract investment and foreign capital to their countries use many factors and instruments to achieve this. Tax rates and various legal arrangements are the first tools that come to mind. However, the regulation made by one country may have a significant impact on another country. Here, the affected country will go to a new regulation and try to attract investment to its own country with different rates and legal regulations. Our country is also among the countries that make various arrangements regarding tax competition. In the light of the arrangements made with various instruments, the steps taken in the study are evaluated. The changes in corporate tax rate, which are an important factor in attracting foreign direct investment, are based on OECD countries. Countries are not always positively affected by tax competition. In this context, if there is negative tax competition, erosion may occur in the tax bases of the countries. In this case, governments will try to eliminate problems with new policies.

Method

In this study, theoretical framework of tax competition has been evaluated and theoretical structure has been evaluated. Then, the distinction between beneficial and harmful tax competition was included and the regulations within the scope of tax competition took place in our country. In terms of tax competition, foreign direct investment has been discussed together with the general situation in the world. Finally, the relationship between tax competition, and foreign direct investment has been empirically analyzed with the panel data model.

Findings

Governments are obliged to pursue more effective policies in line with tax competition and work to minimize both the efficiency of public expenditures and the excessive tax burden. Accordingly, tax laws are also used as an important tool to attract investment to the country. In our country, transfer pricing and hidden income distribution, controlled foreign corporate earnings and withholding applications for payments to tax havens are included in this scope. At the same time, in addition to these legislative arrangements, Istanbul Coastal Banking Regime and Free Zone Practice are also available. In Turkey, it is observed that the tax applied to many applications for the competition. With these changes, countries try to attract foreign direct foreign capital to their own countries with the changes in tax rates. As a result of the panel data analysis, it was determined

that the 1 % increase in the corporate tax rate decreased the foreign direct investment amount by 0.50 units.

Conclusion

As a major factor in the emergence of tax competition; globalization, displacement of production factors and actors can be considered. In the process of globalization, the flow of production factors has accelerated and economic policies, especially tax policies, have been revised. In this context, the importance of mobile production factors such as foreign direct investment, qualified labor force and financial capital has increased, and countries have included incentive regulations in tax systems in order to attract these factors.

Within the framework of tax competition, it is observed that regulations have been made in the corporate tax rate of the countries. In this study, the changes in corporate tax rate since 1980s are examined within the framework of OECD countries. It is observed that countries generally follow a decreasing policy. Considering the 1985 - 2018 period, the country with the highest decrease in corporate tax is Ireland with 75 % decrease rates. Ireland is followed by Germany with a 72 % decrease rate. Turkey between the years 1985 - 2018 for the decrease in corporate tax rate was 51,1 %. This 51 % of decrease in the corporate tax for Turkey should be considered as positive in terms of tax competition.

The main purpose of the regulations on tax rates is that the capital factor is an attractive factor for each country, and countries try to attract this factor to their countries. In this study, in order to determine the relationship between tax competition, and foreign direct investment, a panel data model was analyzed. Assuming that the economic and political criteria, which are important for foreign direct investments, are constant, the changes in corporate tax rate is very important for tax competition. In order to increase foreign direct investment to Turkey, in addition to the changes made in tax rates, it is important that the application of certain tax. For example, the tax havens we apply for, preferential tax regimes and offshore banking are the most important ones. In addition, tax holiday can be used as a tool in order to get more shares from foreign capital investments. Although it is observed that the tax holiday is resorted to in some applications, this may be done in a more systematic way. It is noteworthy that especially developing countries are actively involved in such practices. It is in evidence that the Corporate Tax Law No. 5520 aims to protect the tax base through the regulations made. However, as a result of the excessive intensification of tax competition among countries, there may be a serious erosion of tax bases.